

VELENÍ VOJSKŮM PŘI PŘÍPRAVĚ OBRANNÉ OPERACE V OBDOBÍ MOBILIZAČNÍHO A OPERAČNÍHO ROZVINOVÁNÍ

Otázky velení patří k rozhodující problematice teorie vojenského umění a praxe přípravy vojsk k vedení operací. Úroveň připravenosti velitelů a štábů k velení vojskům je důležitým momentem bojové pohotovosti ČSLA a rozhodujícím předpokladem k úspěšnému vedení bojové činnosti od samotného počátku války. Vojenská historie zná nemálo příkladů, ve kterých v důsledku slabého řízení utrpěla vojska porážku, i když byla v převaze.

V soudobých podmínkách chyby a nedostatky ve velení vojskům se projeví daleko nebezpečněji a mohou mít za následek velké ztráty. Názorným příkladem jsou zkušenosti z lokálních válek. Analýzy příčin neúspěchů egyptské, syrské a argentinské armády svědčí o tom, že to nebylo v důsledku nedostatku sil a prostředků, ale zpravidla proto, že velitelé a štáby těmito silám správně neveleli. Často selhávalo spojení, vyšší štáby neznaly situaci, vydávaly nereálné rozkazy a vojska nedostávala nezbytné nařízení.

Proto je zapotřebí, abychom všechna tato fakta znali, uvědomovali si je a příkládali otázkám velení vojskům větší závažnost než doposud.

Velení vojskům při přípravě obranné operace spočívá v cílevědomé činnosti velitelů, štábů, politických orgánů, velitelů druhů vojsk, náčelníků speciálních vojsk a služeb uskutečňované v těsné součinnosti s cílem připravit vojska k plnění stanovených úkolů v jakýchkoli podmínkách zahájení války. Z toho je zřejmé, že k plnění těchto úkolů je nutné se **připravovat již v míru**.

Především je nezbytné **zaměřit úsilí na zdokonalování organizačních struktur orgánů velení**. V praxi to znamená, že je žádoucí přiblížit mírovou organizaci orgánů velení válečné. Zesílit ty prvky organizační struktury, které plní rozhodující úkoly, jako je např. operační správa (oddělení) nebo i další správy, rozdělit osoby na místa velení tak, aby byla schopna plnit svoji funkci. Kromě toho je nutné, aby každý štáb měl připravenou metodiku práce, kterou je nezbytné soustavně upravit a zdokonalovat. Její konkrétní obsah zvolit podle vytvořených podmínek a vzniklé situace.

Pro praktickou připravenost k řízení obranné operace je nezbytné orgány velení soustavně a cílevědomě **připravovat** s využitím prostředků automatizace, mechanizace a výpočetní techniky. Zvyšovat kvalitu bojových i informačních (výkazových) dokumentů, omezovat jejich počet, zkvalitňovat strukturu a obsah, zmenšovat jejich objem a široce využívat formalizované bojové dokumenty.

Všechna tato opatření je třeba prosazovat do praxe velitelů a štábů již v míru. Jsou spolu vzájemně propojena, neoddělitelně svázána a je nutné je proporcionálně realizovat.

Důležitým úkolem velení vojskům je příprava obranné operace **v období bezprostředního nebezpečí zahájení války**. Hlavním úkolem velitelů a štábů je zabezpečit plynulý a organizovaný přechod vojsk z mírového na válečný stav, zvýšení jejich bojové pohotovosti, vyvedení z posádek, organizované a včasné zaujetí prostorů operačního předurčení. Abychom tyto úkoly mohli zabezpečit, je nezbytné uvedenou činnost mít zplánovanou a prakticky procvičenou. Jde v podstatě o **dva základní způsoby**. Prvním je uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti vyhlášením bojového poplachu s vyvedením do operační sestavy v nejkratší možné době přímo z posádek. Druhým je postupný přechod výběrovým způsobem skrytým narůstáním vojsk, která dosáhla bojové pohotovosti. Nelze ovšem vyloučit, že zmíněné dva způsoby budeme kombinovat podle reálné situace.

Ke splnění těchto úkolů je nezbytné velet především signály s tím, že na každý již dříve připravený mají štáby a vojska činnost dokonale procvičenou a zvládnutou.

Dalším úkolem při přípravě obranné operace bude **nepřetržitě získávání, shromažďování, studium a analýza zpráv o situaci**, a to jak nepříteli, tak vlastním vojsk, přijetí reálného **rozhodnutí** na základě stanoveného úkolu, jeho doručení podřízeným, **plánování** operace, organizace a uskutečnění **součinnosti, kontrola a pomoc**.

K efektivnímu splnění všech těchto opatření jsou potřebné hluboké znalosti teoretických zásad přípravy obranných operací, zvládnutí soudobých metod práce a vysoké organizační schopnosti. Zvláště důležité místo zaujímá tvůrčí přístup a používání originálních metod práce podle konkrétní situace.

Nepřetržitě získávání, shromažďování a analýzu zpráv o situaci provádíme s cílem zabezpečit v krátké lhůtě přijetí zdůvodněného rozhodnutí (nebo upřesnění již dříve přijatého), plánování obranné operace, organizaci a udržování součinnosti a splnění stanovených úkolů. Bez včasného získání zpráv o činnosti vlastních vojsk a nepříteli a také o dalších faktorech situace velitel nemůže přijmout odpovídající rozhodnutí a organizovat bojovou činnost. Štáby potom nemohou s dostatečnou přesností zplánovat bojové použití druhů vojsk a celé obranné operace. K tomu, aby znalosti o situaci byly úplné a dostatečné, je nezbytné udržovat soustavnou součinnost s orgány teritoria a využívat jejich sil

a prostředků. V tomto období, kdy válka doposud nebyla zahájena, bude obtížné získat přesné údaje o nepříteli.

Nasyčenost svazků a útvarů **nepřítele** prostředky rádiového a radiotechnického průzkumu, průzkumnými palebnými systémy, které umožňují zjišťovat různé cíle a vést na ně údery v krátkém čase, zvyšují požadavky na operativnost sběru informací o situaci a vyžadují na ně reagovat v krátkých lhůtách. Kromě toho je třeba si uvědomovat, že rozsah informací je s rozvojem teorie a praxe vedení obranné operace v počátečním období války neustále rozšiřován.

Přijetí (upřesnění) **rozhodnutí** k operaci je osobní povinností každého velitele. Přesto vzhledem k rozsahu údajů, které je nezbytné analyzovat, využívá velitel ve své činnosti štáb, velitele a náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, operačně taktických propočtů a zdůvodněných návrhů. Je zapotřebí, aby se velmi podrobně seznámil se složením spojeneckých vojsk v případě, že jsou začleněna do sestavy svazu, udržoval osobní kontakt s podřízenými veliteli svazů a svazků. Zvláště musí znát jejich bojové možnosti, naplněnost, vyzbrojení, úroveň připravenosti a morálně politický stav. Analýza těchto informací umožní veliteli přijmout reálné závěry k jejich možnému použití.

Celý proces přijetí rozhodnutí k obranné operaci je odpovědnou tvůrčí činností a **zahrnuje**: stanovení zámyslu, rozdělení hlavních operačních úkolů mezi svazy (svazky), uskupení a prvky operační sestavy v souladu s jejich reálnými možnostmi, volbu prostorů soustředění hlavních úsilí k dosažení konečného cíle obranné operace, určení hlavních otázek součinnosti a všestranného zabezpečení a také základů velení.

V soudobých podmínkách vzrůstají požadavky zejména na objektivní **zdůvodnění rozhodnutí** přijímaných vševojskovými veliteli a jejich realizaci. Toho nelze dosáhnout bez hlubokých profesionálních teoretických i praktických znalostí, zejména způsobů efektivního použití podřízených vojsk bez organizátorských schopností a dalších důležitých vlastností. Rovněž velké množství po sobě i současně přijímaných rozhodnutí např. k ničení objektů prvního pořadí nepříteli, účasti v protivzdušné operaci na válčišti, boji o hlavní pásmo obrany, vedení protiúderů, přehrazení směrů útoku nepříteli a k přechodu do protiútoků vyžaduje zvyšovat efektivnost a přesnost organizace práce velitelů a štábů a svědčí o zvláště důležité funkci vševojskových štábů v řízení vojsk.

Velmi závažným opatřením je **doručení úkolů podřízeným**, které spočívá v předání jim všech nezbytných údajů, jež umožňují hluboké ujasnění úkolu, určení místa a úlohy svazu (svazku) v obranné operaci a na základě toho přijetí rozhodnutí, které odpovídá zámyslu nadřízeného a vzniklé situaci.

Je žádoucí formulovat úkoly úplně, přesně a jasně. Čím více údajů můžeme z písemného nařízení zakreslit do mapy, tím je i úkol jasnější. Je zapotřebí, aby velitel předával úkoly svým podřízeným osobně a přesvědčil se, zda je správně pochopili; kromě toho doručovat je ve stanovených lhůtách bojovými dokumenty. K tomu využívat mezi místy velení propojené počítačové sítě s utajovací a terminálové sítě uvnitř míst velení.

Kromě toho mohou být úkoly, zvláště spojeneckým vojskům, doručovány přes náčelníky operačních skupin. Důležité je stanovit pořadí jejich předávání. Na prvním místě doručovat úkoly svazům (svazkům), které plní hlavní úkoly, nebo těm, které pro splnění stanovených úkolů nemají dostatek času. V případě, že je použito technických pojítek, automatizovaných systémů velení, jsou dokumenty předávány v pořadí stanoveném náčelníkem štábu a po jejich obdržení

je okamžitě s obsahem seznámen příslušný velitel. Rovněž je možné, aby úkoly doručovali důstojníci nadřízeného štábu ve formě bojových dokumentů osobně veliteli nebo náčelníkovi štábu. Obdržení úkolu je neprodleně potvrzováno.

Plánování operace představuje práci velitelů, štábů, politických orgánů, velitelů a náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb k podrobnému rozpracování pořadí, lhůt a způsobů splnění bojových úkolů vojsky, rozdělení sil a prostředků podle směrů a operačních úkolů, organizaci jaderného a palebného ničení nepřítele, účasti vojsk frontu v operacích druhů vojsk (PVO a letectva), podrobné rozpracování způsobů součinnosti, rozpracování plánu použití druhů vojsk, organizaci politické práce a všestranného jejich zabezpečení.

Výsledky této práce jsou vyjádřeny v jednotném **Plánu obranné operace**, který zabezpečuje velení vojskům při plnění stanovených úkolů. **Dosahuje se toho** především určením jednotných cílů obranné operace, směrů a prostorů soustředění hlavního úsilí, pásem obrany, bojových úkolů svazů (svazků) a jejich operačního rozvinutí, způsobů součinnosti a zabezpečení i organizace systému velení. Splnění všech těchto úkolů vyžaduje od orgánů velení vysokou organizovanost a smysl pro odpovědnost.

Obrannou operaci v období bezprostředních příprav na válku plánujeme podle operačních úkolů a variant činnosti vlastních vojsk se zřetelem na možné způsoby zahájení války a útočné činnosti nepřítele.

Hlavní úkoly, na základě kterých je plánována bojová činnost vojsk v obranné operaci, mohou spočívat ve zničení objektů prvního pořadí nepřítele a dezorganizaci jeho velení, odražení vzdušného napadení, zničení leteckých, raketových uskupení a jaderných prostředků, odražení útoku nepřítele v taktické a operační hloubce obrany, vedení bojové činnosti k udržení obranných postavení, pásem a zničení vklíněných uskupení, výsadek nepřítele a ve vedení protiúderů.

Nejpodrobněji jsou rozpracovávány varianty a způsoby činnosti vojsk při odražení prvních úderů nepřítele a také při boji o taktickou hloubku obrany. Kromě toho v Plánu obranné operace, současně s podrobným rozpracováním obranné činnosti vojsk, uvádíme i některá **opatření k zabezpečení přechodu vojsk do protiútoků**. To je možné zvláště v situaci, kdy svaz částí sil přechází k obraně záměrně v pásmu předpokládaného útoku nepřítele s cílem jej zastavit, získat čas k úplnému zmobilizování svazků a útvarů a vytvoření z nich úderných uskupení pro přechod do protiútoků. Analogický obsah plánu může být i v tom případě, když se svaz částí sil brání na směru hlavního úderu nepřítele a na druhém vytvořenými silami přechází do útoku.

K zabezpečení pečlivé přípravy přechodu vojsk od obrany k útoku je nezbytné, aby již při plánování obranné operace bylo předpokládáno několik variant vytvoření úderných uskupení předurčených k protiútokům.

Dále je třeba počítat s tím, že Plán obranné operace bude nutné upřesňovat. To vychází zejména z nedostatku zpráv o nepříteli a volbě směru jeho hlavního úderu. Není ani vyloučena možnost přijetí zcela nového rozhodnutí a úplné změny zámyslu obranné operace nebo jejích dílčích prvků, např. prostorů soustředění hlavního úsilí, způsobů palebného ničení nepřítele a vedení protiúderů.

Značné změny mohou být uskutečněny v Plánu komplexního palebného ničení, což rovněž vyplývá z nedostatečných zpráv o nepříteli.

V každém případě je plánování obranné operace založeno na předvídání možného rozvíjení situace, objektivním hodnocení a přesných operačních pro-

počtech s širokým využitím prostředků automatizace velení. Výsledky plánování se odrážejí v odpovídajících dokumentech plánu operace. Kromě toho je v nich vyjádřeno i rozhodnutí podřízených velitelů svazů (svazků), a jak potvrzují zkušenosti, bude nezbytné na jednotlivých stupních velení v plánovacích dokumentech **podrobněji rozkreslovat operační (bojovou) sestavu vojsk.**

Dalším důležitým úkolem velitelů a orgánů velení je **součinnost** ke splnění operačních úkolů. Je organizována v tom případě, když je všemi veliteli a orgány velení dosaženo jednotného chápání zámyslu nadřízeného velitele a zabezpečeny potřebné znalosti stanovených úkolů, lhůt a způsobů společné činnosti, organizováno spojení mezi místy velení, stanoveny a vykonavatelům známy signály. Toto vše vychází ze samotné **podstaty** součinnosti, která spočívá ve sladění úsilí a činnosti všech sil a prostředků podle úkolů, cílů, místa, času a způsobu činnosti s cílem splnění stanovených úkolů.

Hlavními úkoly, ke kterým je organizována součinnost v obranné operaci, mohou být překrytí státní hranice, zaujetí operační sestavy a ženijní budování postavení a pásem, ničení objektů prvního pořadí nepřítele, účast v protivzdušné operaci nebo vedení protivzdušné obrany, odražení útoku nepřítele i boj o hlavní pásmo obrany a uskutečnění protiúderu.

Kromě těchto obecných úkolů mohou být při součinnosti řešeny i **zvláštní úkoly** jako zničení operačních vzdušných výsadků nepřítele, přehrazení tankových směrů v operační hloubce obrany a další.

Sladění úsilí vojsk **co do cíle** spočívá v určení konkrétního uskupení nepřítele, které se předpokládá zničit společnou činností vyčleněných sil a prostředků v průběhu plnění úkolů.

Sladění činnosti **co do místa** předpokládá její přimknutí k čarám a směrům podle jejich operačního a taktického významu.

Součinnost **v čase** spočívá ve skloubení úderů podle přesně stanovené doby, každým svazem a svazkem zúčastňujícím se jaderného a komplexního palebného ničení nepřítele. Ke zničení nepřátelských vojsk, která se vklínila do obrany, časově sladujeme působení vzdušných výsadků s činností pozemního protitankového uskupení a zasazení druhých sledů.

Rozsah a obsah úkolů organizace součinnosti při přípravě operace se neustále rozšiřuje, což následně ovlivňuje i metody práce orgánů velení. Je nutné zdůraznit, že součinnost je připravována vždy v různých variantách a koordinace činnosti vojsk, sil a prostředků je uskutečňována ve prospěch uskupení, které je v obraně na směru hlavního úderu nepřítele nebo které plní jiné důležité úkoly.

Velmi závažným opatřením je organizace a provedení **všestranného, operačního, technického a materiálního zabezpečení**, které je uskutečňováno na základě pokynů nadřízeného velitele a přijatého rozhodnutí. Nejprůhodnější dobou k vydání pokynů pro průzkum, radioelektronický boj, ženijní budování obrany a zátarasů, operační maskování je po vyhlášení zámyslu a pro ostatní druhy zabezpečení po stanovení bojových úkolů a způsobů součinnosti.

□

Velení vojskům při přípravě obranné operace v oblasti jejich mobilizačního a operačního rozvíjení je vykonáváno ve dvou směrech. V prvním jde o **bezprostřední řízení vojsk** při jejich mobilizačním a operačním rozvíjení a ve druhém o **upřesňování** (nebo plánování) **bojových úkolů a jejich plnou reali-**

zaci. Na orgány velení vzrůstají požadavky k operačnímu předvídání, umění bezchybně stanovit možné rozvíjení obranné operace a bojové činnosti na co nejdelší období. Kromě toho ve větší míře bude třeba plnit i další neplánované úkoly.

Rozhodující vliv na velení vojskům má zvláště rychlost sběru, analýzy informací o situaci, přijetí rozhodnutí, plánování i doručení úkolů podřízeným a organizace jejich plnění. Vyrůstá podíl na bezprostředním velení údernými a palebnými prostředky. Stále větší význam má organizace sladěného bojového použití prostředků průzkumu, ničení a radioelektronického boje. Vzhledem k tomu je potřebné dále zdokonalovat metody práce orgánů velení a způsoby řízení podřízených štábů a vojsk.